Узагальнюючи погляди вчених-економістів, зроблено висновок, що агропромислова інтеграція – явище складне і багатогранне, повинно вивчатись на системній основі. Формою прояву є агропромислові формування, різні за складом учасників, організаційно-правовою формою, видів та форм діяльності.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК, 2006. - № 1. – С.40-54.
2. Губенко В.І. Стан і проблеми забезпечення розвитку виробництва та експорту продукції АПК в умовах СОТ / В.І. Губенко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 70–73.
3. Економічний енциклопедичний словник : [у 2 т] / [За ред. С. В. Мочерного]. – Львів : Світ, 2005. – Т.1. – 616 с.
4. Кухта К. О. Якість і безпека як важіль підвищення економічної ефективності у зерно продуктовому комплексі / К. О. Кухта // Управління розвитком. – Харків : ХНЕУ, 2011. - № 22(119). – С. 7-11.
5. Миколаєв Б. Кормовий закон: для виробників, для споживачів, для держави / Б. Миколаєв // Агробізнс сьогодні. – 2006. - № 9. – С. 6-7.
6. Нестерчук Ю. О. Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві [монографія] // Ю. О. Нестерчук. – Умань : Видавець «Сочінський», 2009. – 372 с.
7. Олійник О. О. Становлення агропромислової інтеграції в Україні / О.О.Олійник // Агроінком. – 2011. - № 4-6. – С. 71-75.
8. Ольхон Э. К. Правовые средства обеспечения качества продукции // Э.К.Ольхон – Москва, 1981. – 54 с.
9. Політична економія : Навч.-метод. посіб. для сам ост. вивч. дисципліни / За ред. д-ра екон. наук, професора К.Т. Кривенка. – К. : КНЕУ, 2003. – 354 с.
10. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва / [За ред. П.Т. Саблука]. – К. : ІАЕ, 1999. – 532 с.
11. Сучасна українська енциклопедія / [Т. 5]. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2004. – 416 с.
12. Формування та розвиток аграрного ринку: Матеріали Шостих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, Київ, 16-17 січня 2004 р. / Редкол. П. Т. Саблук та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 586 с.

УДК 631.1.027:631.11:636.002.6

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лихопій В.І., асистент

Полтавська державна аграрна академія

Стаття присвячена дослідженню теоретичних і методичних основ та прикладних питань управління виробництвом продукції тваринництва в аграрних підприємствах. На основі аналізу ефективності існуючої системи управління виробництвом продукцією тваринництва в досліджуваних підприємствах проведена розробка напрямів її удосконалення в сучасних умовах.

To research the theoretical and methodological foundations and applications management of livestock production in agricultural enterprises. Based on analysis of the effectiveness of the existing system of production animal products rynnytstva in the enterprises developed the directions of its improvement in modern conditions.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток аграрної сфери національної економіки в умовах членства України в СОТ вимагає змін в організації виробництва на національному і міжнародному рівнях, що є основою для активного формування нового типу економічних відносин між економічними суб'єктами, а також організації нових механізмів сталого розвитку аграрних галузей, зокрема тваринництва в сільськогосподарських підприємствах, реалізації їх економічних інтересів. Важливим стає ефективне використання переваг суспільного поділу праці і запровадження інтенсивних форм організації інноваційних процесів. Формування економічного механізму сталого розвитку галузі тваринництва стає визначальним чинником підвищення рівня конкурентоспроможності національної аграрної економіки в умовах глобалізації.

Наразі в галузі тваринництва спостерігається стан загальної глибокої трансформаційної кризи та інституційної неврівноваженості, нерозвиненості ринкової інфраструктури, тінізації національної економіки, непрозорості та нестабільності ринкових відносин та соціально-економічної нестабільності. Підтверджується факт несформованості системи адаптації економічного механізму щодо організації сталого розвитку і функціонування сільськогосподарських підприємств до умов ринку в України.

Для створення нормального конкурентного середовища для всіх партнерів АПК, необхідно сформувати відповідний механізм сталого розвитку тваринництва, підвищення його конкурентоспроможності, що включає господарський механізм, метою якого є створення системи умов та відносин регулювання виробництва, розподілу, обміну і споживання (нагромадження) та економічний механізм, який характеризується сукупністю методів і засобів економічного впливу на зростання виробництва та підвищення його ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення питань розвитку та ефективності функціонування галузі тваринництва зробили Азізов С.П., Аранчій В.І., Бойко В.І., Мазуренко О.В., Макаренко П.М., Петришин Л.П., Пархомець М.К., Стельмащук А.М. та інші. Водночас чимало питань, що стосуються розробки стратегічних напрямів розвитку та підвищення ефективності галузі тваринництва, залишаються допокищо малодослідженими. Саме тому, на нашу думку, не можна стверджувати про остаточне вирішення вказаної вище проблеми.

Постановка завдання. Удосконалення управління виробництвом продукції тваринництва має здійснюватися шляхом концентрації й спеціалізації аграрних підприємств, запровадження новітніх, ресурсоощадних технологій, підвищення продуктивності тварин, удосконалення економічних відносин у напрямі використання еквівалентних цін на аграрну та кінцеву продукцію АПК, поліпшення її якості, раціонального використання ресурсів.

Метою дослідження є розробка шляхів удосконалення управління виробництва продукції тваринництва в аграрному підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корінною особливістю сучасного економічного механізму господарювання є його спрямованість на забезпечення раціонального ведення господарських справ в умовах дефіциту

ресурсів, необхідності досягнення високих кінцевих результатів з мінімальними витратами, прискорення переходу до інтенсивного характеру розвитку виробництва на основі досягнень науково-технічного прогресу. Система управління господарством в сучасних умовах повинна відповідати вимогам, логіці і закономірностям соціально-економічного розвитку, бути ефективною і гнучкою. Одним з пріоритетних напрямів перебудови управління агропромисловим комплексом, особливо на рівні підприємств, асоціацій та інших господарських об'єднань є вироблення основних теоретичних і методологічних позицій з використанням менеджменту в нашій практиці. Це не механічний процес перенесення досвіду країн з розвинутою ринковою економікою, а творчий пошук нових рішень. Потрібні будуть радикальні і рішучі кроки, сміливість у практичному використанні менеджменту підприємствами АПК України.

Особливості функціонування, як аграрного менеджменту, так і особливості управління виробництвом продукції тваринництва, повинні творчо застосовуватися керівниками та підприємцями в сучасних умовах господарювання, оскільки їх врахування та використання є необхідною передумовою ефективного ведення аграрного виробництва. Саме такий підхід дасть змогу уникнути помилок і надмірних витрат, пов'язаних з реконструкцією агропромислового комплексу. Сучасне виробництво продукції тваринництва країни загалом перебуває в глибокій кризі. Значно скоротилося поголів'я тварин, що призвело до зниження рівня забезпечення населення продуктами харчування. Тому на сучасному етапі гостро постала проблема нарощування обсягів виробництва продукції тваринництва, підвищення її економічної ефективності та зміцнення позицій товаровиробників на продовольчому ринку.

Відродження тваринництва, його стабілізація та розширене відтворення повинні набути масового характеру. Цьому має передувати організаційна робота по досягненню високого рівня спеціалізації галузі і продуктивності тварин, впровадження інноваційних процесів. Механізм регулювання сталого розвитку тваринництва і підтримки підприємств сільського господарства має сприяти формуванню адаптивної поведінки сільськогосподарського товаровиробника. Він повинен бути орієнтований на вирішення як мінімум двох основних завдань: постійне нарощування конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та системне забезпечення продовольчої безпеки країни.

Сучасний етап розвитку виробничих відносин у галузі тваринництва вимагає від держави розробки дійових механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити ефективність виробництва, створити сприятливі інвестиційні умови, забезпечити конкурентоспроможність на споживчому ринку. Важливим при цьому є комплексне дослідження вказаних проблем. Більшість підприємств галузі знаходяться в кризовому стані. Це проявляється насамперед у збитковості виробництва, недостатніх обсягах і низькій конкурентоспроможності. Нинішня ситуація в галузі характеризується не просто зменшенням поголів'я, а невідновними втратами відтворювальної його частини – маточного поголів'я. Внаслідок складного фінансового стану паралізована ро-

бота племінних господарств, через зниження попиту цінні в генетичному відношенні тварини через комерційні канали надходять на м'ясокомбінати, оновлення стад у товарних господарствах не відбувається, руйнується добре відлагоджена свого часу система племінної роботи.

Досягти позитивних зрушень у розвитку і раціональному функціонуванні галузі тваринництва на подальшу перспективу неможливо без радикальної комплексної державної програми, що повинна враховувати стратегію і тактику організації галузі в сучасних умовах глобальної економіки. У зв'язку з цим слід розробити ефективну програму розвитку і функціонування галузі тваринництва на перспективу в Україні.

При обґрунтуванні перспектив розвитку тваринництва важливо врахувати такі чинники як природно-економічні особливості території, рівень і напрями спеціалізації та концентрації виробництва, розвиток і перспективи інтеграційних зв'язків у тваринницькому підкомплексі, заходи державної підтримки виробництва продукції, зовнішня, передусім експортна, політика на його ринку. Ефективність функціонування галузі тваринництва повинна постійно зростати, підвищуючи її конкурентоспроможність. Національна аграрна політика в цьому напрямку повинна бути виваженою, коректною і стимулюючою, враховувати специфічні риси галузі, мати індивідуальний підхід і носити рекомендаційний характер. Загальнодержавна стратегія повинна ґрунтуватися на концептуальних засадах аграрної доктрини і законодавчих актів України.

Основною причиною скорочення кількості поголів'я худоби на сільськогосподарських підприємствах та зменшення виробництва продукції є незацікавленість товаровиробників у розвитку тваринництва (через значну збитковість усіх його галузей). Головним напрямом підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва повинна стати налагоджена на високому рівні маркетингова діяльність, завданням якої є підвищення зацікавленості працівників у ефективному використанні ресурсів і поліпшення стану реалізації продукції, зміцнення матеріально-технічної бази переробних підприємств, розвиток інфраструктури ринку, організація реклами.

Важливим напрямком підвищення економічної ефективності виробництва тваринницької продукції є покращення його якості. Досвід щодо забезпечення якості продукції тваринництва, який накопичувався десятиріччями, у нинішніх умовах сільськогосподарські товаровиробники мають опанувати за короткий проміжок часу. Цього вимагають умови сьогодення, адже Україна послідовно інтегрується в європейське та міжнародне співтовариство. У зв'язку з цим перед виробниками тваринницької продукції і переробниками постають проблеми забезпечення конкурентоспроможної, безпечної та якісної продукції, розв'язання яких значною мірою залежить від ефективного застосування комплексної системи управління якості на підприємствах.

Система якості у галузі тваринництва має охоплювати всі стадії життєвого циклу продукції, що має бути відображено у структурі „петлі якості", яку запроваджують на передових підприємствах. Модель цієї системи має такі послідовні стадії:

1. Маркетинг, пошук і вивчення ринку.
2. Проектування або розроблення технічних вимог до продукції.
3. Матеріально-технічного постачання.
4. Підготовка та розроблення виробничого процесу.
5. Виробництво.
6. Контроль, обстеження.
7. Зберігання продукції відповідно до визначених термінів та вимог.
8. Реалізація продукції.

„Петля якості" передбачає три напрямки: забезпечення якості; управління якістю, поліпшення якості. Функція маркетингу є основою у визначенні чинників якості продукції. У зв'язку з цим, управління якістю починається і закінчується маркетингом, що поєднує три етапи: забезпечення якості до продажу продукції; забезпечення якості у процесі продажу продукції; забезпечення якості після продажу продукції.

Передумовою високого рівня ефективності галузі тваринництва є використання у виробничому процесі високопородних тварин. Основним напрямом селекції у сучасному тваринництві слід вважати підвищення продуктивності існуючих порід і створення тварин, здатних до інтенсивного використання в умовах промислової технології.

Підвищення продуктивності тварин можливе шляхом поліпшення раціону годівлі худоби, ліквідації білкового дефіциту в кормах на основі удосконалення структури кормовиробництва, збільшення з раціонах тих видів кормів, які максимальною мірою сприяють зростанню виходу продукції в розрахунку на голову худоби і поліпшення її якості. Цей напрям також передбачає впровадження найбільш прогресивних методів збирання, зберігання і підготовки кормів до згодовування; збільшення виробництва і розробки досконаліших рецептів комбікормів для окремих статевовікових груп худоби; підвищення ефективності використання культурних пасовищ; обгрунтування режимів годівлі тварин на різних стадіях їх репродуктивного циклу.

Висновки. 1. Головним напрямом підвищення ефективності управління виробництвом продукції тваринництва в аграрних підприємствах є: інтенсифікація виробництва; розвиток комплексної механізації й автоматизації виробничих процесів; доступність позикових коштів для розвитку матеріально-технічної бази; використання інвестиційно-інноваційного потенціалу, що допоможе збільшити обсяги виробництва продукції, і, в свою чергу, скоротити собівартість виробництва 1 ц продукції та збільшити прибуток, ефективне використання якого в подальшому забезпечить високий рівень конкурентоспроможності підприємства у галузі, зміцнення його економічного становища.

2. Нами запропонована стратегія інтенсивного розвитку галузі тваринництва в досліджуваних аграрних підприємствах. Для її здійснення необхідні додаткові вкладення в розвиток перспективних галузей виробництва, завоювання більшої частки ринку, повніше використання державної підтримки, використання засобів формування попиту і стимулювання збуту, застосування

передових досягнень в техніці, технології, організації, управлінні якістю та маркетингу.

3. Важливим комплексним завданням підприємства у галузі тваринництва являється енерґозбереження. Виконання цього завдання можливе за такими основними стратегічними напрямами: впровадження енерґоощадних технологій, застосування нетрадиційних поновлюваних джерел енерґії, підвищення продуктивності тварин, удосконалення організаційних аспектів виробництва продукції тощо.

Література:

1. Амбросов В.Я. Ефективність оптимізації інтенсивного кормовиробництва / В.Я. Амбросов // Вісник ХНУТСГ. Вип. 63. – Харків.: ХНУТСГ, 2006. – С. 8-19.

2. Аранчій В.І. Сучасний стан м'ясопродуктового підкомплексу та перспективи його розвитку / В.І. Аранчій // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – №1. – С. 134-138.

3. Месель-Веселяк В.Я. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / В.Я. Масель-Веселяк, О.В. Мазуренко / [Під наук. ред. акад. УААН П.Т. Саблука] – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 198 с.

4. Топіха І.Н. Ринок продукції тваринництва: проблеми залишаються / І.Н. Топіха // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2006. – Вип. 2. – С. 16-19.

5. Ярошенко С.П. Резерви підвищення конкурентоспроможності м'ясного підкомплексу України: теоретичні, методологічні, практичні аспекти / С.П. Ярошенко. – Суми: Козацький вал, 1998. – 251 с.

УДК: 316.334.55

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ ПЕРЕД ПОРЕФОРМОВАНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Макаренко Ю.П., к.е.н., доцент, докторант
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

Стаття подає оцінку настроїв сільського населення, його дії, напрями думки, інтересів, почуттів і інше на етапі підвищення аграрної реформи та перед пореформованим розвитком сільського господарства за результатами соціального опитування.

Article provides assessment sentiments of the rural population, its action of thought, interests, feelings and another on the stage of agrarian reform and improve poreformovanym before the development of agriculture on the results of the social survey.

Постановка проблеми. В умовах формування багатоукладної економіки сільського господарства відбулися суттєві зміни в думках і настроях населення сільських домогосподарств. Сама підготовка і підведення аграрної реформи склали нелегкий неоднозначно оцінюваний селянами процес. Важливо і актуально викласти те, як формувалися зміни у психології селян щодо подальшого господарювання на землі, які соціально – економічні параметри життя бачили перед собою колишні колгоспники, власники особистих підсобних господарств. Це дозволяє більш глибоко і всебічно зрозуміти феномен розвитку виробництва господарств населення та аграрного малого бізнесу.